

Dr. sc. Ivanka Marković, redovna profesorica

Ustavni sud Republike Srpske

Pravni fakultet Univerziteta u Banjoj Luci

USKLAĐIVANJE KRIVIČNOG ZAKONA BRČKO DISTRIKTA BIH SA SAVREMENIM TENDENCIJAMA U OBLASTI RODNO ZASNOVANOG NASILJA

Sažetak: Zakonom o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH izvršene su značajne izmjene u oblasti krivičnopravne zaštite polnog integriteta čovjeka, kao i u oblasti zaštite od rodno zasnovanog nasilja. Izvršene izmjene su imale za cilj da se krivično zakonodavstvo Brčko distrikta BiH uskladi sa savremenim tendencijama u ovoj oblasti koje su ustanovljene Istanbulskom konvencijom i Lanzarote konvencijom.

Autorka u radu daje prikaz izvršenih izmjena uz uporedni prikaz rješenja koja u ovoj oblasti postoje u entitetskim krivičnim zakonima u Bosni i Hercegovini.

Ključne riječi: Krivični zakon BD BiH, rodno zasnovano nasilje, krivičnopravna zaštita polnog integriteta

1. Uvod

Rodno zasnovano nasilje prema Opštoj preporuci br. 19 koju je Komitet za uklanjanje diskriminacije žena usvojio 1992. godine, predstavlja nasilje zasnovano na razlici polova koje je usmjereno prema ženi zato što je žena, odnosno nasilje koje u većoj mjeri utiče na žene nego na muškarce, te kao takvo predstavlja oblik diskriminacije žena.¹

¹ Odobrena i predložena za potpis, ratifikaciju i pristupanje Rezolucijom Generalne skupštine 34/180 d 18. decembra 1979. godine, a stupila na snagu 3. septembra 1981. u skladu sa članom 27 (1) Prema članu 1. ove konvencije izraz "diskriminacija žena" označava svaku razliku, isključenje ili ograničenje u pogledu pola, što ima za posljedicu ili cilj da ugrozi i onemogući priznanje, ostvarenje ili vršenje od strane žena, ljudskih prava i osnovnih sloboda na političkom, ekonomskom,

U cilju sprečavanja i suzbijanja rodno zasnovanog nasilja, na nivou Ujedinjenih nacija, Savjeta Evrope i Evropske unije je usvojen veći broj dokumenata kojima je utvrđeno da rodno zasnovano nasilje predstavlja kršenje osnovnih ljudskih prava i sloboda i određeni standardi u oblasti suprotstavljanja nasilju nad ženama. Opšti standard i nadređeni princip koji uspostavlja svaki dokument kojim se reguliše oblast rodno zasnovanog nasilja jeste da nijedno djelo nasilja prema ženama ne smije biti oprošteno. Relevantni pravni akti na međunarodnom nivou nameću državi obavezu da preduzme aktivne mjere u pravcu sprečavanja i suzbijanja rodno zasnovanog nasilja i da omogući adekvatnu zaštitu žrtava ovog oblika nasilja.²

Bosna i Hercegovina je potpisnica nekoliko međunarodnih konvencija iz ove oblasti, a najznačajnija među njima je Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici³ (u daljem tekstu: Istanbulska konvencija) koja predstavlja prvi pravno obavezujući dokument za države potpisnice.⁴ Nakon stupanja na snagu Istanbulske konvencije, odredbe i standardi vezani za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici su formalno-pravno postali obavezujući za sve organe vlasti u Bosni i Hercegovini i trebali su biti inkorporirani u krivično zakonodavstvo kao najznačajniji oblik zaštite od svih radnji povređivanja ili ugrožavanja bilo kojeg individualnog ili zajedničkog dobra. Međutim, zakonodavna nadležnost za krivičnopravnu zaštitu dobara koja se povređuju ili ugrožavaju radnjama rodno zasnovanog nasilja je na nivou entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, zbog čega inkorporiranje navedenih standarda u krivična zakonodavstva nije bilo sinhronizovano i ujednačeno.

Usaglašavanje krivičnog zakonodavstva Republike Srpske sa modernim tendencijama u ovoj oblasti izvršeno je, najvećim dijelom, Krivičnim zakonikom iz 2017. godine, a u vrijeme pisanja ovog rada, u Federaciji Bosne i Hercegovine to još nije bilo učinjeno. U Brčko distriktu BiH je 14. marta 2024. godine usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁵ (u daljem tekstu: ZIDKZBDBIH) kojim je izvršeno usaglašavanje krivičnog zakonodavstva sa modernim tendencijama u oblasti rodno zasnovanog nasilja. Izmjene su obuhvatile različite aspekte rodno zasnovanog nasilja i odnose se na više različitih objekata zaštite tako da možemo govoriti o izmjenama koje su izvršene u oblasti krivičnopravne zaštite prava na život i tjelesni integritet, polni integritet, brak i porodicu, osnovna prava i slobode itd., kao i u nekim pitanjima opšteg dijela krivičnog prava.

društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom polju, bez obzira na njihovo bračno stanje, na osnovu ravnopravnosti muškaraca i žena.

² Opširnije o međunarodnim standardima u borbi protiv rodno zasnovanog nasilja vidite kod Ivanka Marković, Krivičnopravna regulativa i kaznena politika u oblasti rodno zasnovanog nasilja, Godišnjak Pravnog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci, broj 39, Banja Luka, 2017., s.29-35.

³ Konvencija usvojena u Istanbulu 11. maja 2011. godine i stupila na snagu 1. avgusta 2014. godine

⁴ Predsjedništvo BiH je na 38. redovnoj sjednici održanoj 07.08.2013. godione donijelo Odluku o ratifikaciji Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

⁵ Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, br. 14/24

2. Materijalno pravne odredbe Istanbulske konvencije

Savremene tendencije u oblasti krivičnopravne zaštite žrtava rodno zasnovanog nasilja temelje se na odredbama Istanbulske konvencije u čijoj preambuli se navodi „da su žene i djevojčice često izložene ozbiljnim oblicima nasilja poput nasilja u porodici, seksualnog uznemiravanja, silovanja, prinudnog braka, krivičnih djela počinjenih u ime tzv. časti i genitalnog sakaćenja, koji predstavljaju ozbiljno kršenje ljudskih prava žena i djevojčica i glavnu prepreku ostvarivanju jednakosti između žena i muškaraca“.⁶ Konvencija ima za cilj zaštitu žena od svih vidova nasilja i sprečavanje, procesuiranje i eliminisanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici kao i doprinos suzbijanju svih oblika diskriminacije nad ženama i promovisanje suštinske jednakosti između žena i muškaraca, uključujući i osnaživanje žena.

U cilju adekvatnije primjene određene su i definicije koje pružaju osnov za određivanje obima krivičnopravne zaštite od rodno zasnovanog nasilja. Tako se u članu 3. navodi: „U svrhu ove konvencije:

a. „nasilje nad ženama“ označava kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama i predstavlja sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode do, odnosno mogu da dovedu do, fizičke, seksualne, psihičke odnosno ekonomske povrede odnosno patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prinudu odnosno arbitrarno lišavanje slobode, bilo u javnosti ili u privatnom životu;

b. „nasilje u porodici“ označava svako djelo fizičkog, seksualnog, psihičkog odnosno ekonomskog nasilja do kojeg dođe u porodici ili domaćinstvu odnosno između bivših odnosno sadašnjih supružnika odnosno partnera, nezavisno od toga da li učinilac dijeli ili je dijelio domaćinstvo sa žrtvom;

c. „rod“ označava društveno određene uloge, ponašanja, aktivnosti i atribute koje dato društvo smatra prikladnim za žene i muškarce;

d. „rodno zasnovano nasilje nad ženama“ označava nasilje koje je usmjereno protiv žene zato što je žena, odnosno ono koje nesrazmjerno utiče na žene;

e. „žrtva“ označava svako fizičko lice koje je izloženo ophođenju opisanom pod tačkama a i b;

f. pojam „žena“ uključuje djevojke ispod 18 godina starosti.“⁷

Navedene definicije su veoma značajne za određivanje suštine rodno zasnovanog nasilja i njegovih pojava oblika. Poseban značaj ima odredba prema kojoj pojam žene uključuje i djevojke ispod 18 godina života jer se time naglašava da pravne instrumente koji stoje na raspolaganju ženama žrtvama nekog oblika nasilja u procesu pružanja zaštite, pomoći i podrške mogu koristiti i djevojke ispod 18 godina starosti, odnosno lica koja se prema odredbi člana 1. ZIDKZBDBIH smatraju djecom.

Sa aspekta krivičnopravne zaštite žrtava rodno zasnovnog nasilja, najznačajniji dio Istanbulske konvencije su odredbe poglavlja V. tj. Materijalno krivično pravo, kojima

⁶ V. Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, <https://rm.coe.int/168046246e> pristupljeno 20.12.2024.

⁷ Ibidem.

se predviđa obaveza za državu potpisnicu da preduzme neophodne zakonodavne i druge mjere u cilju inkriminisanja pojedinih oblika rodno zasnovanog nasilja, odnosno prinudnih brakova, psihičkog nasilja, proganjanja, fizičkog nasilja, seksualnog nasilja uključujući i silovanje, genitalnog sakaćenja žena te prinudni abortus i prinudnu sterilizaciju. Pri tome se daju smjernice u pravcu definisanja svakog od navedenih oblika rodno zasnovanog nasilja koje bi države potpisnice ove konvencije trebale da slijede prilikom definisanja pojedinih inkriminacija. Pored toga, od država se zahtijeva da inkriminiše sve radnje pomaganja i podstrekavanja na vršenje pojedinih oblika rodno zasnovanog nasilja, kao i da onemogući da se kultura, običaji, tradicija ili tzv. čast ne smatraju opravdanjem za takva djela. Obzirom da se radi o takvom obliku nasilja prema ženama koje predstavlja kršenje osnovnih ljudskih prava i sloboda, konvencija zahtijeva od država potpisnica da obezbijede da sva djela rodno zasnovanog nasilja budu kažnjiva sankcijama koje su djelotvorne, srazmjerne i odvraćajuće te navodi i mogućnost izricanja drugih mjera u odnosu na učinioce, kao što su praćenje odnosno nadzor osuđenih lica i ukidanje prava na roditeljstvo, ako se najbolji interes djeteta, što može uključivati sigurnost žrtve, ne može garantovati ni na koji drugi način. Pored toga, navode se i određene okolnosti koje bi se trebale uvijek smatrati otežavajućim, osim ako nisu elementi bića krivičnog djela.⁸ Navedeno predstavlja osnov za kreiranje zakonodavne kaznene politike u oblasti krivičnopravne zaštite od rodno zasnovanog nasilja koja je usklađena sa savremenim tendencijama u ovoj oblasti.

3. Krivičnopravna zaštita polnog integriteta

Krivičnopravna zaštita polnog integriteta predviđena ZIDKZBDBIH usklađena je sa odredbama članova 36 i 40 Istanbulske konvencije kojima je definisano seksualno nasilje uključujući silovanje i seksualno uznemiravanje. Izvršeno je i usklađivanje sa Konvencijom Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, tzv. Lanzarote konvencijom⁹ što je dovelo do novog koncepta krivičnopravne regulative. Naime, krivičnopravna zaštita polnog integriteta djece izdvojena je u posebnu glavu XIXa – Krivična djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta“, a izmijenjen je i naziv glave XIX te se umjesto naziva - Krivična djela protiv spolne slobode i morala - ova glava označava kao – Krivična djela protiv spolnog integriteta.¹⁰ Time se upućuje na činjenicu da krivična djela iz ove glave ne povređuju moral već polni integritet čovjeka shvaćen kao njegovo neotuđivo pravo da samostalno i slobodno odlučuje o načinu zadovoljavanja svojih seksualnih nagona. U skladu sa tim, neka krivična djela su brisana ili izmijenjena i dodano je novo krivično djelo – Spolno uznemiravanje.

Najznačajnija izmjena se odnosi na koncept krivičnog djela Silovanja, koje je prilagođeno novim tendencijama u ovoj oblasti prema kojima ovaj delikt obuhvata ne samo obljubu ili s njom izjednačen čin izvršen upotrebom prinude ili prijetnjom prinude,

⁸ Vidite odredbe Istanbulske konvencije sadržane u poglavlju V. Materijalno krivično pravo.

⁹ Konvencija Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja je usvojena 12. jula 2007. godine, a BiH je 2013. godine ratifikovala ovu konvenciju.

¹⁰ Ovaj koncept krivičnopravne zaštite prisutan je u Republici Srpskoj od stupanja na snagu Krivičnog zakonika 2017. godine.

već i obljubu ili s njom izjednačen čin bez pristanka druge osobe. Članom 19 ZIDKZBDBIH predviđeno je da se član 200 mijenja i glasi:

„Silovanje član 200

1) Ko s drugim licem bez njegovog pristanka učini spolni odnos ili s njim izjednačenu spolnu radnju ili navede drugo lice da bez svog pristanka s trećim licem učini spolni odnos ili s njim izjednačenu spolnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

2) Ko drugo lice upotrebom sile ili prijetnje da će neposredno napasti na njegov život ili tijelo ili na život ili tijelo njemu bliskog lica prisili na spolni odnos ili s njim izjednačenu spolnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od tri do deset godina.

(3) Ko krivično djelo iz stavova 1 i 2 ovog člana učini prema članu porodice ili prema djetetu starijem od 15 godina, na naročito svirep ili naročito ponižavajući način, ili iz mržnje, ili je silovano lice teško tjelesno povrijeđeno, ili mu je teško narušeno zdravlje, ili je silovano žensko lice ostalo trudno, ili ako je istom prilikom prema istoj žrtvi učinjeno više spolnih odnosa ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više učinilaca, kaznit će se kaznom zatvora od pet do 15 godina.

(4) Ako je krivičnim djelom iz stavova 1 i 2 ovog člana prouzrokovana smrt lica prema kojem je djelo učinjeno, učinilac će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina.

(5) Pristanak iz stava 1 ovog člana postoji ako je lice svojom voljom odlučilo stupiti u spolni odnos ili s njim izjednačenu spolnu radnju i bilo je sposobno donijeti i izraziti takvu odluku.“

Dakle, osnovni oblik krivičnog djela Silovanja obuhvata dvije alternativno postavljene radnje izvršenja. Jedna je vršenje polnog odnosa ili sa njim izjednačene polne radnje sa drugim licem bez pristanka. Pri tome zakonodavac u stavu 5. ovog člana daje objašnjenje kad postoji pristanak, predviđajući kumulativno postojanje dvije okolnosti, a to su da je lice svojom voljom odlučilo da stupi u polni odnos ili s njim izjednačenu polnu radnju i da je bilo sposobno donijeti i izraziti odluku da stupi u polni odnos ili s njim izjednačenu polnu radnju sa drugim lice. Ovo je faktičko pitanje koje će sud u svakom konkretnom slučaju utvrđivati na osnovu objektivnih i subjektivnih kriterija koji će se morati definisati u sudskoj praksi. Druga radnja izvršenja je „navođenje drugog lica da bez svog pristanka s trećim licem učini polni odnos ili s njom izjednačenu polnu radnju“. Ako pođemo od definicije postojanja pristanka na polni odnos iz stava 5. ovog člana, onda pristanak ne postoji *u slučaju kada lice nije svojom voljom odlučilo stupiti u polni odnos ili s njom izjednačenu polnu radnju i nije bilo sposobno donijeti i izraziti takvu odluku*. Navođenje, kao radnja izvršenja bilo kojeg krivičnog djela, u krivičnopravnoj teoriji i praksi se tumači kao preduzimanje radnje kojom se *kod drugog lica stvara odluka da nešto učini ili ne učini*. Ako uporedimo ove dvije definicije, možemo zaključiti da učinilac osnovnog oblika djela preduzima radnju kojom kod drugog lica stvara odluku da sa trećim licem učini polni odnos ili s njom izjednačenu polnu radnju pri čemu to drugo lice nije svojom voljom odlučilo stupiti u polni odnos ili s njom izjednačenu polnu radnju sa trećim licem i nije bilo sposobno donijeti i izraziti takvu odluku. Iz ovoga proizilazi da je pasivni subjekat u ovom slučaju lice koje iz bilo kojih razloga nema sposobnost rasuđivanja i

odlučivanja te da se učinilac kažnjava za navođenje takvog lica da sa drugim licem učini polni odnos ili s njom izjednačenu polnu radnju.

Drugi oblik krivičnog djela silovanja predstavlja tradicionalni koncept prema kojem se za postojanje silovanja traži primjena sile ili prijetnje da će se neposredno napasti na život ili tijelo tog ili njemu bliskog lica, sve u cilju vršenja polnog odnosa ili s njim izjednačene polne radnje. Predviđena je kazna zatvora od tri do 10 godina (u KZ RS je predviđena ista mjera kazne, a u KZ FBiH kazna zatvora od jedne do deset godina).

Za razliku od prethodnog zakonskog rješenja prema kojem je bila predviđena ista kazna za slučaj kada je osnovnim oblikom djela prouzrokovana smrt pasivnog subjekta ili teško narušenje zdravlja ili teška tjelesna povreda, odnosno trudnoća silovanog lica, zakonodavac je izdvojio kao najteži oblik djela situaciju kada je djelima iz stava 1 i 2 prouzrokovana smrt pasivnog subjekta i za učinioca predvidio kaznu zatvora najmanje deset godina. U odnosu na ranije postojeće kvalifikatorne okolnosti, novina je samo okolnost da je djelo iz stava 1 ili 2 učinjeno prema članu porodice ili prema djetetu starijem od 15 godina, a za taj oblik djela predviđena je kazna zatvora od 5 do 15 godina.

Ako uporedimo zakonsku definiciju krivičnog djela Silovanja iz KZ RS i KZ FBiH sa navedenim zakonskim rješenjem vidjećemo da koncept prema kojem krivično djelo postoji u slučaju obljuje ili s njom izjednačene polne radnje bez pristanka drugog lica nije prihvaćen u Krivičnom zakoniku Republike Srpske (u daljem tekstu: KZ RS), niti u sad važećem Krivičnom zakoniku Federacije BiH (u daljem tekstu: KZ FBiH). Kvalifikatorne okolnosti djela su predviđene na isti ili sličan način, s tim što kvalifikovani oblik djela u slučaju ako je djelo učinjeno prema članu porodice predviđa samo ZIDKZBDBIH. Iako na prvi pogled izgleda da je kaznena politika ujednačena u odnosu na uporedive oblike djela u KZ RS i ZIDKZBDBIH, to nije tako jer je opšti maksimum kazne zatvora u KZ RS 30 godina tako da se za najteži oblik djela može izreći kazna zatvora od 10 do 30 godina, a prema ZIDKZBDBIH se može izreći kazna zatvora od 10 do 20 godina. KZ FBiH predviđa više različitih kvalifikatornih oblika djela sa različito postavljenim rasponima kazne, kao što je od 3 do 15 godina, od 3 do 20 i od 5 do 20 godina.

Novo krivično djelo u ovoj grupi djela predstavlja krivično djelo „Spolno uznemiravanje Član 200a, koje glasi:

„(1) Ko spolno uznemirava drugo lice, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ko djelo iz stava 1 ovog člana učini prema licu koje se prema njemu nalazi u odnosu podređenosti ili zavisnosti ili koje je posebno ranjivo zbog uzrasta, bolesti invaliditeta, trudnoće, teže tjelesne ili duševne smetnje, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(3) Spolno uznemiravanje je svako verbalno, neverbalno ili fizičko neželjeno ponašanje spolne prirode koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva lica, koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.“

Pravni osnov za ovo djelo je odredba člana 40 Istanbulske konvencije¹¹ koja definiše polno ili seksualno uznemiravanje. Uvođenjem ove inkriminacije je proširen obim

¹¹ Član 40 glasi: „Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da svaki oblik neželjenog verbalnog, neverbalnog odnosno fizičkog ponašanja seksualne prirode u svrhu odnosno uz ishod povrede dostojanstva lica, posebno kada se stvara zastrašujuća,

zaštite polnog integriteta i na one radnje kojima se polni integritet čovjeka povređuje u sferi njegovog polnog dostojanstva, koje može obuhvatiti i moralna ili etička gledišta pasivnog subjekta u sferi seksualnosti. Suštinu polnog uznemiravanja predstavlja činjenica da je radnja učinio sa aspekta onog prema kome je upućena, neželjena.

KZRS predviđa ovu inkriminaciju u nešto drugačijem obliku. Najznačajnija razlika se odnosi na kvalifikovani oblik djela koji je predviđen ovim zakonom, a koji postoji u slučaju kad je polno uznemiravanje učinjeno korištenjem kompjuterske mreže ili nekog drugog vida komunikacije. KZ FBiH ne predviđa ovo krivično djelo.

Kao što smo rekli, ZIDKZBDBIH je predvidio novu grupu krivičnih djela koja se odnosi na zaštitu polnog integriteta djece i koja je inkorporirala odredbe Lanzarote konvencije u krivičnopravni sistem Brčko distrikta. Treba reći da je ova konvencija inkorporirana u krivično zakonodavstvo Republike Srpske 2017. godine te da su mnoga rješenja koja je predvidio ZIDKZBDBIH ista ili slična sa rješenjima koje ima KZ RS. ZIDKZBDBIH je definisao pojam djeteta tako što je propisano da je dijete lice koje nije navršilo 18 godina života (član 1 ZIDKZBDBIH). Najznačajnija izmjena se odnosi na prihvatanje nove tendencije u zaštiti polnog integriteta djece koja životnu dob za dozvoljeno stupanje u seksualne odnose podiže na 15 godina čime se ovo zakonodavstvo izjednačava sa KZ RS. To je učinjeno krivičnim djelom „Spolni odnos s djetetom mlađim od 15 godina“ (Član 207d) koji predviđa kaznu zatvora od jedne do deset godina za onog „Ko učini spolni odnos ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom mlađim od 15 godina ili ga navede da učini spolni odnos ili s njim izjednačenu spolnu radnju s trećim licem“. ¹² Dakle, zakonodavac je predvidio dvije alternativno postavljene radnje izvršenja; vršenje polnog odnosa ili sa njim izjednačene polne radnje i navođenje pasivnog subjekta da sa trećim licem učini polni odnos ili sa njim izjednačenu polnu radnju. Za razliku od navedenog, KZ RS osnovnim oblikom krivičnog djela Obljuba sa djetetom mlađim od 15 godina ne inkriminiše navođenje djeteta na vršenje obljuje ili s njom izjednačene radnje. ¹³ Kvalifikatorne okolnosti krivičnog djela Spolni odnos s djetetom mlađim od 15 godina tiču se svojstva učinioca, njegovog odnosa sa pasivnim subjektom, svojstva pasivnog subjekta, načina izvršenja djela, nastupanja teže posljedice djela, a s obzirom na njihov značaj i težinu, zakonodavac je definisao nekoliko težih oblika djela sa različito postavljenim kaznenim okvirima. Najteži oblik djela postoji u slučaju kada je usljed osnovnog ili nekog težeg oblika djela nastupila smrt pasivnog subjekta i za taj oblik djela

neprijateljska, degradirajuća, ponižavajuća odnosno uvredljiva atmosfera, bude predmet krivične odnosno druge pravne sankcije.“

¹² Vidi član 26 ZIDKZBDBIH, <https://www.tuzilastvobih.gov.ba/files/docs/07B14->

[24 Zakon o izmjenama i dopunama Krivic--nog zakona BD BiH bos.pdf pristupljeno 20.12.2024.](#) godine

¹³ O implementaciji Lanzarote konvencije u krivično zakonodavstvo Republike Srpske vidite Ivanka Marković, *Uticaj Konvencije Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja na krivično zakonodavstvo Republike Srpske*, Zbornik radova sa međunarodne naučne konferencije „Odnos međunarodnog krivičnog i nacionalnog krivičnog prava, tom 2, Udruženje za međunarodno krivično pravo, Beograd, 2024. godine, s. 51-65

predviđena je kazna zatvora u najmanjem trajanju 10 godina.¹⁴ Zakonodavac, na sličan način kao što je to urađeno u KZ RS, predviđa postojanje lakšeg oblika djela ukoliko je učinilac bio u otklonjivoj stvarnoj zabludi u odnosu na životnu dob djeteta, te u skladu sa odredbama Lanzarote konvencije navodi da se neće kazniti učinilac djela iz stava 1 i 6 ovog člana ako razlika u dobi između lica koja vrše obljubu ili s njom izjednačenu polnu radnju nije veća od tri godine. KZ RS isključuje postojanje ovog krivičnog djela ako između učinioca i žrtve ne postoji značajnija razlika u njihovoj duševnoj i tjelesnoj zrelosti.

Međutim, ako uporedimo kaznene okvire predviđene za pojedine oblike ovog krivičnog djela sa KZ RS možemo zaključiti da je zakonodavac u Republici Srpskoj predvidio veće mjere kazne. Tako je npr. za osnovni oblik djela predviđena kazna zatvora od dvije do deset godina, za najteži oblik djela je alternativno uz kaznu zatvora u najmanjem trajanju od deset godina (a opšti maksimum je 30 godina) predviđena kazna doživotnog zatvora, za kvalifikovani oblik djela koji postoji ako je djelo izvršeno upotrebom sile ili prijetnje ili ako postoji znatna razlika u zrelosti i uzrastu predviđena je kazna zatvora najmanje 8 godina itd. Pored toga, treba dodati i da je KZ RS zabranio ublažavanje kazne za ovo krivično djelo. U KZ FBiH je predviđeno krivično djelo Spolni odnošaj s djetetom (član 207) kojim se inkriminiše obljuba ili s njom izjednačena polna radnja sa djetetom, a pod djetetom se podrazumijeva lice do 14 godina, sa predviđenom kaznom zatvora od jedne do 8 godina. Postoji i nekoliko težih oblika, ali se ova inkriminacija ne može porediti sa krivičnim djelom iz člana 207d BD BiH jer nije usklađena sa međunarodnim standardima u ovoj oblasti.

Novinu u krivičnopravnoj zaštiti polnog integriteta djece, a u cilju dostizanja međunarodnih standarda kojima se promovise zabrana seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja djece, predstavlja i krivično djelo Spolna zloupotreba djeteta starijeg od 15 godina (Član 207e) kojim se zabranjuje određenim kategorijama lica, zbog njihovog odnosa sa djetetom starijim od 15 godina, vršenje obljube ili s njom izjednačene radnje, kao i navođenje djeteta starijeg od 15 godina na vršenje obljube ili s njom izjednačene radnje sa trećim licima. Izvršioci djela mogu biti srodnici po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stepena, u pobočnoj liniji zaključno s četvrtim stepenom, očuh, maćeha, usvojilac, staratelj, nastavnik, vaspitač, ljekar, vjerski službenik ili drugo lice koja učini obljubu ili s njom izjednačenu spolnu radnju s djetetom koje je navršilo 15 godina koje mu je povjereno na čuvanje, učenje, vaspitanje, staranje ili njegu kao i lice koje preduzme navedene radnje izvršenja iskoristivši psihičku nezrelost ili lakomislenost ili stanje nemoći pasivnog subjekta. Lakši oblik djela postoji ako je izvršena bludna radnja sa pasivnim subjektom. KZ RS predviđa ovu inkriminaciju s tim što propisuje i teži oblik djela u slučaju kada je djelo izvršeno zloupotrebom položaja prema djetetu koje se prema učiniocu nalazi u

¹⁴ Vidite član 207d stav 2, 3, 4 i 5. KZ BDBiH, "Sl. glasnik Brčko distrikta BiH", br. 19/2020 - prečišćen tekst, 3/2024 i 14/2024), <https://www.paragraf.ba/propisi/brcko/krivicni-zakon-brcko-distrikta-bosne-i-hercegovine.html> pristupljeno 20.12.2024. godine

odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti, ili iskorištavanjem duševne poremećenosti ili nemoćnog stanja djeteta.¹⁵ KZ FBiH ne predviđa ovu inkriminaciju.

Navođenje djece za zadovoljenje spolnih potreba (Član 207f) predstavlja novinu u krivičnopravnoj zaštiti djece. Ovim krivičnim djelom se vrši implementacija odredbe člana 23 Lanzarote konvencije koja predviđa inkriminisanje mamljenja djece u seksualne svrhe. Osnovnim oblikom djela predviđena je kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina za punoljetno lice koje licu mlađem od 15 godina, koristeći kompjutersku mrežu ili drugu informacionu ili komunikacionu tehnologiju, dogovori sastanak radi vršenja obljube ili s njom izjednačene spolne radnje ili radi proizvodnje pornografskog materijala ili radi drugih oblika spolnog iskorištavanja i koje preduzme radnje da do tog sastanka dođe. Iz navedenog proizilazi da maloljetnici ne mogu biti izvršioci ovog krivičnog djela, odnosno da neće biti kažnjeni za ovo krivično djelo ako preduzmu navedene radnje prema djetetu mlađem od 15 godina. Prema našem mišljenju ovo zakonsko rješenje nije kriminalno politički opravdano, pogotovo ako se ima u vidu činjenica da je iskorištavanje djece putem digitalne tehnologije u porastu i da se često kao izvršioci tog oblika seksualnog iskorištavanja djece javljaju maloljetnici. Predviđen je i drugi oblik djela kojim se predviđa kazna zatvora do tri godine za onog ko prikuplja, daje ili prenosi podatke o licu mlađem od 15 godina radi učinjenja krivičnog djela iz stava 1 ovoga člana. Izvršilac ovog oblika djela može biti bilo ko, dakle i maloljetno lice. Za razliku od navedenog rješenja, KZ RS je prilikom implementiranja odredbe člana 23 Lanzarote konvencije, postavio širi krivičnopravni okvir jer se osnovnim oblikom krivičnog djela Iskorištavanje kompjuterske mreže ili komunikacije drugim tehničkim sredstvima za izvršenje krivičnih djela seksualnog zlostavljanja ili iskorištavanja djeteta iz člana 178.¹⁶ štite djeca preko 15 godina, a ako je djelo izvršeno prema djetetu mlađem od 15 godina, postoji kvalifikovani oblik djela. KZ FBiH ne predviđa ovu inkriminaciju.

U okviru ove grupe krivičnih djela nalaze se i inkriminacije koje su prije ovih izmjena bile u sklopu grupe krivičnih djela protiv polne slobode i morala i koje su nešto izmijenjene i prilagođene savremenim tendencijama u ovoj oblasti. To su: Zadovoljenje spolnih strasti pred djetetom (Član 207g), Navođenje djeteta na prostituciju (Član 207h), Iskorištavanje djeteta radi pornografije (Član 207i), Iskorištavanje djeteta za pornografske predstave (Član 207j) i Upoznavanje djeteta s pornografijom (Član 207k).

¹⁵ V. član 173 KZ RS, <https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/krivicni-zakon-republike-srpske.html>, pristupljeno 19.12.2024. godine

¹⁶ Član 178 KZ RS: „(1) Ko sa djetetom starijim od petnaest godina, koristeći kompjutersku mrežu ili komunikaciju drugim tehničkim sredstvima, dogovori sastanak radi vršenja obljube ili sa njom izjednačene polne radnje, ili radi proizvodnje pornografskog materijala, ili radi drugih oblika seksualnog iskorištavanja i pojavi se na dogovorenom mjestu radi sastanka, kazniće se kaznom zatvora od jedne do pet godina.(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana izvršeno prema djetetu mlađem od petnaest godina, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od dvije do osam godina.“

U vezi sa krivičnopravnom zaštitom djece od seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja, treba reći da je ZIDKZBDBIH predviđeno da zastarjelost za krivična djela protiv polnog integriteta, braka i porodice, koja su učinjena na štetu djeteta, počinje teći od dana punoljetstva žrtve, čime je izvršeno usklađivanje sa odredbom člana 33. Lanzarote konvencije. Pored toga, kod mjere bezbjednosti Zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti predviđeno je da se učiniocu krivičnog djela učinjenog na štetu polnog integriteta djeteta izriče mjera bezbjednosti zabrane potpunog vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti, pri čijem obavljanju se ostvaruje neposredni kontakt sa djecom, a kod odredaba o brisanju osude predviđeno je da se osuda za krivična djela polnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta ne briše. Tako je izvršena izmjena i nekih odredaba opšteg dijela krivičnog zakona te predviđena rješenja kojima su ispunjeni zahtjevi Lanzarote konvencije. Navedena rješenja postoje u KZ RS, ali ih ne predviđa KZ FBiH.

4. Krivičnopravna zaštita od drugih oblika rodno zasnovanog nasilja

Krivičnopravna zaštita od seksualnog zlostavljanja i iskorištavanje predstavlja samo jedan segment krivičnopravne zaštite od rodno zasnovnog nasilja. Obzirom da rodno zasnovano nasilje povređuje ili ugrožava različita prava i slobode čovjeka, ZIDKZBDBIH je, u cilju usaglašavanja krivičnog zakonodavstva Brčko distrikta BiH sa međunarodnim standardima u ovoj oblasti, predvidio nova rješenja u nekoliko grupa krivičnih djela. Tako je u grupi krivičnih djela protiv života i tijela, propisan novi oblik teškog ubistva (član 163 stav 2) koji postoji ako se liši života djeteta ili žensko lice za koje zna da je trudno i nekoliko novih krivičnih djela: Genitalno sakaćenje ženskih spolnih organa (član 170a), Prisilna sterilizacija (član 170b) i Proganjanje (član 173a) te izvršena izmjena krivičnog djela Protivpravni prekid trudnoće (član 168). Navedenim izmjenama je izvršena inkorporacija odredaba članova 34, 37, 38 i 39 Istanbulske konvencije.

Genitalno sakaćenje ženskih spolnih organa je inkriminacija koja se javlja u nekoliko oblika. Osnovni oblik djela obuhvata radnju potpunog ili djelimičnog odstranjivanja, obrezivanja ili na drugi način izvršenog sakaćenja ženskih spolnih organa, navođenje pasivnog subjekta na navedene radnje ili pomaganje pasivnom subjektu u vršenju navedenih radnji. Teži oblik djela postoji ako je izvršeno iz mržnje, prema djetetu ili prema članu porodice, a najteži ako je u usljed navedenih djela nastupila smrt ženskog lica. KZ RS na sličan način propisuje ovo krivično djelo (Genitalno sakaćenje žena, član 133) s tim što za razliku od rješenja u ZIDKZBDBIH predviđa i lakši oblik djela ako je djelo izvršeno pod naročito olakšavajućim okolnostima. KZ FBiH ne sadrži ovu inkriminaciju.

Prisilna sterilizacija je krivično djelo kojim se inkriminiše vršenje operacije u svrhu onemogućavanja prirodne reprodukcije bez pristanka lica na kome se vrši, a teži oblik djela postoji ako je djelo izvršeno iz mržnje, prema djetetu ili članu porodice, odnosno ako je usljed djela nastupila smrt pasivnog subjekta. KZ RS predviđa ovo krivično djelo (Prinudna sterilizacija, član 134) s tim što kao kvalifikatornu okolnost istog predviđa samo vršenje djela prema djetetu. KZ FBiH ne sadrži ovu inkriminaciju.

Proganjanje je krivično djelo koje postoji u slučaju kada neko uporno i kroz duže vrijeme prati ili uhodi drugo lice ili s njim neposredno ili preko trećeg lica nastoji uspostaviti ili uspostavlja neželjeni kontakt ili ga na drugi način zastrašuje i time kod njega

izazove tjeskobu ili strah za njegovu bezbjednost ili bezbjednost njegovog člana porodice, a teži oblik djela postoji ako je osnovni oblik djela izvršen u odnosu na člana porodice ili prema djetetu. KZ RS predviđa ovo krivično djelo na sličan način, ali u grupi krivičnih djela protiv sloboda i prava građana (član 144). KZ FBiH ne sadrži ovu inkriminaciju

U okviru grupe krivičnih djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina predviđeno je novo krivično djelo Psihičko nasilje, član 178a koje glasi:

„(1) Ko zlostavlja drugog ili prema njemu postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo i time naruši njegov psihički integritet, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1 ovog člana učinjeno prema djetetu, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.“¹⁷

Pravni osnov za ovu inkriminaciju predstavlja član 33. Istanbulske konvencije kojim je predviđeno da će članice preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da namjerno ponašanje koje ozbiljno narušava psihički integritet nekog lica prinudom odnosno prijetnjama bude inkriminirano. Ovo krivično djelo ne predviđaju KZ RS i KZ FBiH.

U ovoj grupi krivičnih djela predviđeno je i krivično djelo „Zloupotreba snimka spolno pornografskog sadržaja, član 186a. U pitanju je krivično djelo kojim se štiti čovjekovo pravo na privatnost u sferi njegove seksualnosti. Osnovni oblik djela odnosi se na onog ko zloupotrijebi odnos povjerenja i bez pristanka snimanog lica učini dostupnim trećem licu snimak polno pornografskog sadržaja koji je snimljen uz pristanak tog lica za ličnu upotrebu i na taj način povrijedi privatnost tog lica ili ko upotrebom informaciono-komunikacione tehnologije ili na drugi način izradi novi ili preinači postojeći snimak polno pornografskog sadržaja ili taj snimak upotrijebi kao pravi te time povrijedi privatnost lica na tom snimku. Teži oblik djela postoji kad je djelo učinjeno putem informaciono-komunikacione tehnologije ili na drugi način zbog čega je snimak postao dostupan većem broju lica. Ovo krivično djelo, pod nazivom Zloupotreba fotografije i video-zapisa polno eksplicitnog sadržaja postoji u KZ RS (član 170a) ali u grupi krivičnih djela protiv polnog integriteta. KZ FBiH ne predviđa ovu inkriminaciju.

ZIDKZBDBIH izmijenjen je i naziv glave dvadesete tako da umjesto naziva „Kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži“ ova glava ima naziv „Krivična djela protiv braka i porodice“. U skladu sa odredbom člana 37 Istanbulske konvencije, predviđeno je novo krivično djelo „Prisilno sklapanje braka“ – član 212a, kojim se predviđa kažnjavanje onog ko upotrebom sile ili prijetnjom prisili drugo lice da zaključi brak. Posebnom odredbom predviđeno je kažnjavanje za pripremnu radnju koja se sastoji u odvođenju drugog lica u inostranstvo radi izvršenja ovog djela ili u navođenju drugog lica da u tom cilju ode u inostranstvo. KZ RS propisuje ovu inkriminaciju, a KZ FBiH ne predviđa ovo krivično djelo.

Krivično djelo Nasilje u porodici iz člana 218. je izmijenjeno tako što je u osnovnom obliku djela, pored ugrožavanja mira, tjelesne cjelovitosti i duševnog zdravlja člana porodice, dodano i nanošenje ekonomske štete članu porodice. S tim u vezi treba

¹⁷ V. ZIDKZBDBIH <https://www.tuzilastvobih.gov.ba/files/docs/07B14->

4 Zakon o izmjenama i dopunama Krivic--nog zakona BD BiH bos.pdf, pristupljeno 21.12.2024. godine

napomenuti da je ovim zakonom izmijenjen i pojam člana porodice. Umjesto ranijeg pojma prema kojem su članovi porodice u smislu ovoga zakona: bračni i izvanbračni drug, bivši bračni i izvanbračni drug, krvni srodnik u pravoj liniji, posvojitelj i posvojenik, srodnik u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno i srodnik po srodstvu do drugog stepena zaključno, ovim zakonom se predviđa: „članovi porodice u smislu ovoga zakona jesu: bračni i vanbračni partner, njihova djeca i djeca svakog od njih, bivši bračni i vanbračni partner, njihova djeca i djeca svakog od njih, krvni srodnik u pravoj liniji, usvojilac i usvojenik, srodnik u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno, srodnik po tazbini do drugog stepena zaključno, kao i životni partner odnosno lice koje s drugim licem živi u zajednici koja ima trajniji karakter.“¹⁸ Pojam člana porodice nije vezan samo za krivično djelo Nasilje u porodici, kao što je to učinjeno u KZ RS koji u inkriminaciji Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici (čl. 190) u stavu 6 previđa: „Članom porodice ili porodične zajednice, u smislu ovog krivičnog djela, smatraju se supružnici ili bivši supružnici i njihova djeca i djeca svakog od njih, vanbračni partneri ili bivši vanbračni partneri, njihova djeca ili djeca svakog od njih, srodnici po tazbini zaključno do drugog stepena bez obzira na činjenicu da je bračna zajednica prestala, roditelji sadašnjih i bivših bračnih i vanbračnih partnera, srodnici iz potpunog usvojenja u pravoj liniji bez ograničenja, a u pobočnoj zaključno sa četvrtim stepenom, kao i srodnici iz nepotpunog usvojenja, lica koja vezuje odnos starateljstva, lica koja žive ili su živjela u istom porodičnom domaćinstvu, bez obzira na srodstvo, lica koja imaju zajedničko dijete ili je dijete začeto, iako nikada nisu živjela u istom porodičnom domaćinstvu“.¹⁹ Na ovaj način određen pojam člana porodice ili porodične zajednice može se primjeniti samo u kontekstu ovog krivičnog djela. Prema odredbi člana 2 stav (23) KZ FBiH, članovi porodice su: bračni i izvanbračni drug, bivši bračni i izvanbračni drug, krvni rođak u ravnoj liniji, usvojitelj i posvojenik, rođak u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno i srodnik po tazbini do drugog stepena zaključno“.²⁰ Dakle, pojam člana porodice nije na isti način određen u navedenim krivičnim zakonima, što samo po sebi znači da određene kategorije lica u nekom entitetu imaju, odnosno, nemaju krivičnopravnu zaštitu od nasilja u porodici.

5. Zaključak

Rodno zasnovano nasilje je globalni fenomen koji najčešće pogađa žene i djevojčice širom planete, u svim državama i kulturama, bez obzira na društveno uređenje, religiju, vrijednosti i stavove. Dešava se svakodnevno i svugdje, a obim ovog oblika nasilja nikada nije i neće biti sa sigurnošću utvrđen. Razlog ovakvog stanja nije samo u nezainteresovanosti nadležnih institucija već i u kulturi ćutanja koja u mnogim zemljama dominira kada je u pitanju ovaj oblik nasilja. O rodno zasnovanom nasilju se ne govori jer se ono uglavnom dešava u porodici, koja se, zbog patrijarhalnog načina vaspitanja, smatra

¹⁸ V. odredbu člana 1 ZIDKZBDBIH.

¹⁹ V. KZ RS, <https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/krivicni-zakon-republike-srpske.html>, pristupljeno 22.12.2024. godine

²⁰ V. KZ FBiH, <https://www.paragraf.ba/propisi/fbih/krivicni-zakon-federacije-bosne-i-hercegovine.html>, pristupljeno 22.12.2024. godine

privatnom sferom života svakog čovjeka u koji država ne treba da se miješa. Pa i onda kada se rodno zasnovano nasilje dešava van porodičnog okruženja, veoma često se opravdava kulturom i tradicijom koja ženi nameće podređenu ulogu ne samo u privatnom već i u javnom životu.²¹

Kraj dvadesetog i početak dvadeset i prvog vijeka obilježen je značajnom aktivnošću međunarodnih organizacija koje su donijele niz pravnih akata sa ciljem da se ustanove standardi krivičnopravne zaštite od svih oblika rodno zasnovanog nasilja koji će biti ugrađeni u nacionalna zakonodavstva. U Bosni i Hercegovini, zbog specifične paralelno podijeljene nadležnosti u oblasti krivičnog zakonodavstva, ovaj proces usklađivanja krivičnih zakona nije tekao istovremeno. U Republici Srpskoj je najvećim dijelom završen donošenjem Krivičnog zakonika 2017. godine, a u Brčko distriktu BiH donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u martu mjesecu 2024. godine. Iako su oba zakona usaglašavala krivičnopravnu regulativu rodno zasnovanog nasilja sa međunarodnim standardima, iz prethodnog izlaganja je vidljivo da između njih postoje određene razlike, koje nisu od krucijalnog značaja, ali ipak postoje i građane Bosne i Hercegovine stavljaju u neujednačen položaj kada je u pitanju zaštita od pojedinih oblika rodno zasnovanog nasilja.

U Federaciji Bosne i Hercegovine, taj proces nije završen te je značajan broj oblika rodno zasnovanog nasilja još uvijek izvan krivičnopravne regulative. Tu prvenstveno mislimo na genitalno sakaćenje žena, prinudni brak, uhođenje i seksualno uznemiravanje koji prema svim relevantnim međunarodnim dokumentima predstavljaju oblike rodno zasnovanog nasilja. Iz ovoga proizilazi da građani ovog entiteta ne uživaju krivičnopravnu zaštitu od ovih oblika rodno zasnovanog nasilja što ih čini manje zaštićenim od drugih građana Bosne i Hercegovine.

Zbog svega navedenog, mišljenja smo da bi zakonodavci u Bosni i Hercegovini trebali uskladiti krivičnopravne odredbe u oblasti rodno zasnovanog nasilja ne samo sa međunarodnim standardima u ovoj oblasti, već i međusobno, sve u cilju ujednačene i optimalne zaštite svih građana Bosne i Hercegovine od svih oblika rodno zasnovanog nasilja.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Ivanka Marković, *Krivičnopravna regulativa i kaznena politika u oblasti rodno zasnovanog nasilja*, Godišnjak Godišnjak Pravnog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci, broj 39, Banja Luka, 2017., s. 29-47.

²¹ I. Marković, (2017), s. 30.

2. Ivanka Marković, *Uticaj Konvencije Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja na krivično zakonodavstvo Republike Srpske*, Zbornik radova sa međunarodne naučne konferencije „Odnos međunarodnog krivičnog i nacionalnog krivičnog prava, tom 2, Udruženje za međunarodno krivično pravo, Beograd, 2024. godine, s. 51-65

Pravni izvori:

1. Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Sl. glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine br. 14/24.
2. Krivični zakonik Republike Srpske, „Sl. glasnik RS“, br. 64/2017, 104/2019 – odluka US, 15/2021, 89/2021, 73/2023, „Sl. glasnik BiH“ br. 9/2024 – odluka US BiH i „Sl. glasnik 105/2024 – odluka US
3. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine, ("Sl. novine FBiH", br. 36/2003, 21/2004 - ispr., 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016, 75/2017 i 31/2023)
4. Krivični zakon BDBiH, "Sl. glasnik Brčko distrikta BiH", br. 19/2020 - prečišćen tekst, 3/2024 i 14/2024
5. Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici
6. Konvencija Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja

Internet izvori:

1. <https://www.paragraf.ba/propisi/republika-srpska/krivicni-zakon-republike-srpske.html>,
2. <https://www.paragraf.ba/propisi/fbih/krivicni-zakon-federacije-bosne-i-hercegovine.html>,
3. https://www.tuzilastvobih.gov.ba/files/docs/07B14-Zakon_o_izmjenama_i_dopunama_Krivicnog_zakona_BD_BiH_bos.pdf,
4. <https://www.paragraf.ba/propisi/brcko/krivicni-zakon-brcko-distrikta-bosne-i-hercegovine.html>
5. <https://rm.coe.int/168046246e>

Ivanka Marković, full professor
Constitutional Court of the Republic of Srpska
Faculty of Law, University of Banja Luka

Ivanka Marković, PhD, Full Professor

The Constitutional Court of the Republic of Srpska
The Faculty of Law, University of Banja Luka

**HARMONIZATION OF THE CRIMINAL LAW OF BRČKO DISTRICT BIH
WITH MODERN TENDENCIES IN THE FIELD OF GENDER-BASED
VIOLENCE**

Summary: The Law on Amendments to the Criminal Code of the Brčko District of BiH made significant changes in the area of criminal protection of human sexual integrity, as well as in the area of protection against gender-based violence. The changes made were aimed at bringing the criminal legislation of the Brčko District of Bosnia and Herzegovina into line with contemporary trends in this area, which were established by the Istanbul Convention and the Lanzarote Convention.

In the paper, the author gives an overview of the changes made, along with a comparative overview of the solutions that exist in this area in the entity criminal laws in Bosnia and Herzegovina.

Key words: Criminal law of the BD BiH, gender-based violence, criminal law protection of sexual integrity